

GENERÁLNY SEKRETARIÁT SYNODY

NÁČRTY REALIZAČNEJ FÁZY SYNODY

2025 – 2028

Za synodálnu Cirkev
spoločenstvo | spoluvúčasť | misia

**„sme Cirkvou misionárskou,
Cirkvou, ktorá buduje
mosty, dialóg, vždy
otvorenou a prijímajúcou
ako toto námestie,
s otvorenou náručou pre
každého, pre všetkých, ktorí
potrebujú našu dobročinnosť,
našu prítomnosť, dialóg a
lásku“ (Lev XIV.)**

Prežívame veľmi intenzívne duchovné obdobie. Smrť pápeža Františka sa nás všetkých hlboko dotkla a stále sa modlíme k Pánovi, aby ho prijal do svojho pokoja a odmenil ho za jeho službu Cirkvi. Zároveň ďakujeme Bohu za zvolenie Svätého Otca Leva XIV., ktorý nás od začiatku povzbudil, aby sme pokračovali v našom nasadení na synodálnej ceste, a pripomenul nám, že sme „**Cirkvou misionárskou, Cirkvou, ktorá buduje mosty, dialóg, vždy otvorenou a prijímajúcou** ako toto námestie, s otvorenou náručou pre každého, pre všetkých, ktorí potrebujú našu dobročinnosť, našu prítomnosť, dialóg a lásku“.¹

Rovnakým presvedčením je hlboko preniknutý *Záverečný dokument* (ZD) 16. riadneho všeobecného zhromaždenia Biskupskej synody „Za synodálnu cirkev : spoločenstvo, spoluúčasť, misia“, ktorý bol schválený na záver druhého zasadania synodálneho zhromaždenia 26. októbra 2024. **Synodálna forma Cirkvi je v službe jej misie** a každá zmena v živote Cirkvi má za cieľ, aby bola čoraz schopnejšia ohlasovať Božie kráľovstvo a svedčiť o Pánovom evanjeliu mužom a ženám našej doby.

Toto je kľúč k vernému výkladu ZD a najmä k jeho realizácii v praxi. Žijeme vo svete, ktorý sa zmieta v nekonečnej špirále násilia a vojny a pre ktorý je čoraz ťažšie vytvárať príležitosti na stretnutie a dialóg s cieľom dosiahnuť spoločné dobro a mier. Viac ako kedykoľvek predtým potrebujeme Cirkev, ktorá dokáže byť „v Kristovi akoby sviatosťou, čiže znakom a nástrojom dôverného spojenia s Bohom a jednoty celého ľudstva“ (*Lumen gentium* 1; porov. ZD 56). V rozmanitých podmienkach tohto sveta predstavuje synoda „ďalší autentický akt prijatia koncilu, ktorý ďalej rozvíja jeho inšpiráciu a oživuje jeho prorockú silu pre dnešný svet“ (ZD 5).

Práve naliehavosť tohto poslania nás poháňa na ceste realizácie synody, čo je úloha, za ktorú sú spoluzodpovední všetci pokrstení. Mnohé miestne cirkvi vo všetkých častiach sveta sa jej s nadšením venujú. Chceme sa im poďakovať a pozvať ich, aby na svojej ceste veľkodušne pokračovali: vykonávajú cennú službu pre celú Cirkev. Tento text im môže ponúknuť horizont, s ktorým sa môžu konfrontovať, a predovšetkým ich vyzýva, aby sa o svoje iniciatívy podelili, a tak prispeli k širšiemu cirkevnému rozlišovaniu. Iné cirkvi ešte len uvažujú, ako sa pustiť do realizačnej fázy, alebo začínajú robiť prvé kroky. Povzbudzujeme ich, aby odvážne napreduvali, čelili prekážkam a ťažkostiam – či už praktickým alebo vecným – v slobode a s parhézou: aj ony sú cenným prínosom a pre Cirkev ako celok by bolo stratou, keby ich hlas zostal umlčaný.

¹ LEV XIV., *Prvý pozdrav a požehnanie*, 8. máj 2025.

Generálny sekretariát synody zostáva k dispozícii jedným i druhým, aby im načúval, sprevádzal ich, podporoval ich úsilie a predovšetkým prispieval k oživovaniu dialógu a výmene darov medzi partikulárnymi cirkvami v prospech celej Cirkvi a jej jednoty.

Práve v tomto duchu máme v úmysle plniť úlohu sprevádzania realizačnej fázy synody, ktorú nám 11. marca tohto roku zveril pápež František a ktorú 26. júna tohto roku pri príležitosti svojho prvého stretnutia so XVI. riadnou radou Generálneho sekretariátu synody potvrdil pápež Lev XIV. a povzbudil nás, aby sme v nej pokračovali. Zámerom je zabezpečiť, aby sme postupovali s ohľadom na jednotu Cirkvi, a to „harmonizovaním prijatia ZD v rôznych cirkevných kontextoch“, ²² pričom sa nijako neznižuje zodpovednosť každej miestnej cirkvi. Aby sa tak „v súlade s pokynmi *Záverečného dokumentu konkrétne uskutočnila výmena darov medzi partikulárnymi cirkvami a v celej Cirkvi* (porov. ZD 120 –121)“.³

Predkladané *Náčrty* sú robené z perspektívy tejto služby. Adresujeme ich celému Božiemu ľudu, ktorý je subjektom synodálnej cesty, a najmä biskupom a eparchom, členom synodálnych tímov a všetkým, ktorí sú rôznym spôsobom zapojení do realizačnej fázy, s cieľom dať im pocítiť našu podporu a pokračovať v dialógu, ktorý charakterizoval celý synodálny proces.

Obsah tohto dokumentu v skutočnosti vychádza z podnetov, ktoré sme dostali od miestnych cirkví v uplynulých mesiacoch, a z plodov skúseností, o ktoré sa s nami podelili. **Na základe príspevkov a otázok, ktoré generálny sekretariát dostane od cirkví, a tiež všetkého, čo sa bude javiť ako užitočné, ponúkne ďalšie podnety a nástroje**, ktoré budú sprevádzať a podporovať naše spoločné úsilie v nádeji, že spolupráca prispeje k tomu, aby realizačná fáza synody bola ešte plodnejšia.

Zverme tento ďalší krok na synodálnej ceste, na ktorej spoločne kráčame ako Boží ľud, príhovoru Panny Márie, Kráľovnej apoštolov a Matky Cirkvi, a svätých apoštolov Petra a Pavla, ktorých slávnosť dnes slávime.

Vo Vatikáne, 29. júna 2025

na slávnosť sv. apoštolov Petra a Pavla

kard. Mario Grech

generálny sekretár

² *List o sprevádzaní realizačnej fázy synody*, 15. Marca 2025, <<https://press.vatican.va/content/salastampa/it/bollettino/pubblico/2025/03/15/0186/00366.html#it>>.

³ *Tamtiež*.

Predstavenie

Tieto *Náčrty*, ktoré pripravil Generálny sekretariát synody, odobrila jeho riadna rada a schválil Svätý Otec Lev XIV., sú súčasťou služby sprevádzania realizačnej fázy synody, ktorú vykonáva generálny sekretariát. Majú dvojaký cieľ. Na jednej strane chcú miestnym cirkvám na celom svete ponúknuť **spoločný referenčný rámec**, ktorý im uľahčí spoločnú cestu. Na druhej strane podporujú **dialóg**, ktorý povedie celú Cirkev k cirkevnému zhromaždeniu v októbri 2028, sledujúc etapy, ktoré boli oznámené už v *liste* z 15. marca tohto roku:

- jún 2025 – december 2026: procesy implementácie v miestnych cirkvách a ich zoskupeniach;
- prvý polrok roku 2027: hodnotiace zhromaždenia v diecézach a eparchiách;
- druhý polrok 2027: hodnotiace zhromaždenia v národných a medzinárodných biskupských konferenciách, východných hierarchických štruktúrach a iných zoskupeniach cirkví;
- prvý štvrťrok 2028: kontinentálne hodnotiace zhromaždenia;
- október 2028: celocirkevné zhromaždenie vo Vatikáne.

V texte *Náčrtov*, na ktorý budú podľa potreby nadväzovať ďalšie, je načrtnutý profil realizačnej fázy, ktorý poskytuje odpovede na niektoré základné otázky, ktoré boli v posledných mesiacoch často adresované sekretariátu. Je štruktúrovaný podľa nasledujúcej osnovy:

1. Čo je realizačná fáza a aké sú jej ciele?

2. Kto sa podieľa na realizačnej fáze? S akými úlohami a zodpovednosťou?

- 2.1. Zodpovednosť diecézneho alebo eparchiálneho biskupa
- 2.2. Úloha synodálnych tímov a participatívnych orgánov
- 2.3. Úloha zoskupení cirkví
- 2.4. Služba Generálneho sekretariátu synody

3. Ako využívať Záverečný dokument v realizačnej fáze?

- 3.1. Zachovanie celkovej vízie
- 3.2. Investovanie do konkrétnych postupov

4. Akou metódou a s akými nástrojmi postupovať v realizačnej fáze?

- 4.1. Cirkevné rozlišovanie
- 4.2. Rozlišovanie a sprevádzanie procesov v synodálnom štýle

**Realizačná fáza je
zameraná na
vyskúšanie
obnovených
postupov a štruktúr,
ktoré robia život
Cirkvi čoraz viac
synodálnym.**

1. Čo je realizačná fáza a aké sú jej ciele?

Ide o poslednú z troch fáz synody, ktoré predpokladajú články 19 – 21 apoštolskej konštitúcie *Episcopalis communio* (EC, 15. septembra 2018); nasleduje po fáze konzultácií a načúvania Božiemu ľudu (konanej v rokoch 2021 – 2023) a po fáze slávenia, v rámci ktorej sa uskutočnili dve zasadania Biskupskej synody (október 2023 a október 2024) a završilo sa rozlišovanie uskutočnené na základe načúvania Božiemu ľudu. Ako vysvetľuje apoštolská konštitúcia *Episcopalis communio*: „synodálny proces má nielen svoj východiskový bod, ale aj svoj cieľový bod v Božom ľude, na ktorý sa musia vyliat' dary milosti, ktoré Duch Svätý udeľuje prostredníctvom zhromaždenia pastierov“ (7).

Realizačnú fázu otvoril pápež František *Sprievodnou nótou* z 24. novembra 2024, ktorou odovzdal ZD celej Cirkvi. Aktom, ktorý nemá v dejinách synodálnej inštitúcie obdobu, vyhlásil, že **ZD „je súčasťou riadneho magistéria Petrovho nástupcu** (porov. EC 18 § 1; KKC 892)“, a požiadal, aby bol ako taký prijatý. **Preto je ZD vo svojej celistvosti referenčným bodom pre realizačnú fázu.** *Nóta* zároveň pripomína, že jeho implementácia si vyžaduje niekoľko sprostredkovaní: „Miestne cirkvi a zoskupenia cirkví sú teraz vyzvané, aby vo svojom kontexte implementovali príslušné pokyny obsiahnuté v dokumente prostredníctvom procesov rozlišovania a rozhodovania, ktoré stanovuje tak kánonické právo, ako aj samotný dokument“.

Realizačná fáza je zameraná na vyskúšanie obnovených postupov a štruktúr, ktoré robia život Cirkvi čoraz viac synodálnym, pričom vychádzajú z celkovej perspektívy načrtnutej v ZD a zohľadňujú účinnejšie vykonávanie evanjelizačného poslania. Táto práca zahŕňa potrebné teologické a kánonické prehĺbenie, predovšetkým záväzkov rozlišovať, čo sa javí vhodnejšie a potenciálne plodnejšie v rôznych miestnych kontextoch. Konkrétne ide o to, aby sa Božiemu ľudu ponúkli nové príležitosti na spoločné kráčanie a reflexia o týchto skúsenostiach, s cieľom uchopiť ich plody z hľadiska misie a podeliť sa o ne.

Dôraz na dôležitosť skúsenosti neznamena, že realizačná fáza je len akýmsi cvičením alebo dodatočnou úlohou, ktorú požaduje Rím: je súčasťou bežného života cirkví a inšpiruje ich každodennú prax. **Každá miestna cirkev, každé farské spoločenstvo bude môcť praktizovať synodalitu v rámci svojej bežnej pastoračnej starostlivosti** a zlepšovať spôsob, akým vykonáva svoje poslanie prostredníctvom cirkevného rozlišovania, ktoré od nás dnes vyžaduje Duch Svätý. ZD tiež vyzýva miestne cirkvi, aby **identifikovali „formačné postupy na uskutočnenie hmatateľného synodálneho obrátenia v rôznych cirkevných realitách“** (ZD 9). Cieľom realizačnej fázy je teda citeľne ovplyvniť život Cirkvi a fungovanie jej štruktúr a inštitúcií. Ak by sa obmedzila len na formulovanie abstraktných hypotéz, nedosiahla by svoj cieľ a predovšetkým by sa rozplynul kapitál nadšenia a energie, ktorý synodálny proces doteraz priniesol.

Okrem toho je realizačná fáza **príležitosťou na udržiavanie živej výmeny darov, vďaka ktorej rastie spoločenstvo miestnych cirkví v rámci jedinej Cirkvi,** pričom sa

prejavuje jej katolíckosť a zároveň rešpektuje jej legitímna rozmanitosť. Z nej pramení tá tvorivosť, ktorá inšpiruje nové spôsoby praktizovania synodality a zvyšuje plodnosť misie. Preto je potrebné, aby sa plody skúseností realizovaných v rôznych kontextoch šírili a zdieľali, čo oživí dialóg medzi cirkvami. V realizačnej fáze teda na základe ZD ožíva nový proces dialógu v každej partikulárnej cirkvi aj medzi cirkvami.

Treba tiež zdôrazniť, že realizačná fáza nie je návratom do minulosti, ani nenavrhuje čisto opakovanie toho, čo už sme zažili: kroky a ciele sú úplne odlišné. **Východiskom je ZD**, ktorý vyjadruje konsenzus dosiahnutý na konci rozlišovania pastierov zo všetkých cirkví a ktorý – ako súčasť riadneho magistéria Petrovho nástupcu – zaväzuje celý Boží ľud a naznačuje smer, ktorým sa má ďalej uberať. Skúsenosti viacerých cirkví z uplynulých mesiacov ukazujú, aké plodné je opätovné prepojenie s cestou vykonanou v predchádzajúcich fázach a tým, čo sme sa vďaka nej naučili, aby sme miestnej cirkvi vrátili plody procesu, do ktorého boli zapojené aj ostatné cirkvi a Cirkev ako celok.

Rásť ako synodálna Cirkev si vyžaduje poznanie, ktoré sa dá získať len skúsenosťou a ktoré nám otvára cestu na stretnutie s Pánom. Práve to zažili účastníci synodálneho zhromaždenia na vlastnej koži; nie náhodou sa ZD začína svedectvom, ako sme „prežívajúc rozhovor v Duchu, načúvajúc jeden druhému, vnímali jeho prítomnosť uprostred nás: prítomnosť toho, ktorý darovaním Ducha Svätého nadalej vzbudzuje vo svojom ľude jednotu, ktorá je harmóniou odlišností“ (ZD 1). Toto je skúsenosť, ktorú máme a ktorú nadalej zažívajú miestne cirkvi a rôzne ich zoskupenia.

Realizačná fáza sa začala tesne pred otvorením jubilejného roka nádeje. Táto zhoda okolností nás vyzýva, aby sme do najbližších mesiacov zaradili dôležité stretnutie: **Jubileum synodálnych tímov a participatívnych orgánov**, ktoré je naplánované od 24. do 26. októbra 2025 a ktorého organizácia je zverená Generálnemu sekretariátu synody. Bude to milosť, že budeme môcť spoločne prežiť hlboký moment spirituality v jednote s celým Božím ľudom, a tiež príležitosť nadviazať nové putá, vymeniť si skúsenosti a hlbšie sa naladiť na nasledujúce udalosti.

2. Kto sa podieľa na realizačnej fáze? Sakými úlohami a zodpovednosťou?

Realizačná fáza je v plnom zmysle slova cirkevným procesom, ktorý zahŕňa všetky partikulárne cirkvi ako subjekty prijatia ZD. Zahŕňa teda celý Boží ľud, ženy i mužov, s rozmanitými charizmami, povolaniami a službami, ktoré ho obohacujú, a v jeho rôznych prejavoch, v ktorých sa konkrétne odohráva jeho život (malé kresťanské spoločenstvá alebo základné cirkevné spoločenstvá, farnosti, združenia a hnutia, spoločenstvá zasvätených mužov a žien, atď.). Keďže synodalita je „konštitutívnym rozmerom Cirkvi“ (ZD 28), nemôže byť cestou obmedzenou len na jadro jej „podporovateľov“. Naopak, **je dôležité, aby tento nový proces konkrétne prispel k rozšíreniu „možností účasti a uplatňovania diferencovanej spoluzodpovednosti všetkých pokrstených mužov a žien“** (ZD 36) v duchu vzájomnosti. Navyše je veľmi dôležité, aby sa zameral na zapojenie tých, ktorí doteraz zostávali na okraji cesty cirkevnej obnovy ustanovenej synodou, ako sú „osoby a skupiny s rôznou kultúrnou identitou a z rôznych sociálnych podmienok, najmä na vzťahy s chudobnými a vylúčenými“ (tamže). Mnohé miestne cirkvi vytvorili postupy, ktorých cieľom je, aby sa záväzok byť počúvajúcou cirkvou stal bežnou súčasťou ich života, a mnohé z nich tiež uvádzajú, že prioritou je počúvať mladých ľudí. Okrem toho treba venovať osobitnú pozornosť načúvaniu tým, ktorí vyjadrili rozpaky a odpor voči synodálnemu procesu: aby sme mohli skutočne kráčať spoločne, nemôžeme stratiť prínos ich pohľadu.

Z tohto dôvodu sú všetky miestne cirkvi vyzvané, aby **pokračovali v hľadaní nástrojov načúvania vhodných pre najrôznejšie kontexty, v ktorých kresťanské spoločenstvo žije a pôsobí**, pričom sa nesmú obmedzovať len na farnosti, ako sa to v niektorých prípadoch stalo počas fázy načúvania, ale majú sa zapojiť aj školy a univerzity, centrá počúvania a prijatia, nemocnice a väznice, digitálne prostredie atď. Zároveň je realizačná fáza vhodnou príležitosťou na **posilnenie vzťahov medzi rôznymi zložkami kresťanského spoločenstva**, „aby tak oživilí výmenu darov v službe spoločnej misii“ (ZD 65), do ktorej sú zapojené apoštolské komunity a spoločenstvá spojené s inštitútmi zasväteného života a spoločnosťami apoštolského života, ako aj združenia, hnutia a nové komunity. „Často je to práve ich činnosť, spolu s činnosťou mnohých jednotlivcov a neformálnych skupín, ktorá prináša evanjelium na najrôznejšie miesta“ (ZD 118) a kráčanie synodálnej Cirkvi potrebuje túto dynamiku.

2. 1. Zodpovednosť diecézneho alebo eparchiálneho biskupa

Práve preto, že ide o cirkevný proces v najvlastnejšom zmysle slova, **prvou osobou zodpovednou za realizačnú fázu v každej miestnej cirkvi je diecézny alebo eparchiálny biskup**: jeho úlohou je otvoriť ju, oficiálne určiť časový harmonogram, metódy a ciele, sprevádzať jej priebeh a uzavrieť ju, a tiež potvrdiť jej výsledky. Bude to vhodná príležitosť na uplatnenie autority v synodálnom štýle v nadväznosti na to, čo uvádza ZD: „Ten, kto je vysvätený za biskupa, nie je poverený výsadami a úlohami, ktoré musí vykonávať sám. Skôr dostáva milosť a úlohu rozpoznávať, rozlišovať a spájať v jednote dary, ktoré Duch vylieva na jednotlivcov a spoločenstvá, pričom pracuje vo sviatostnom zväzku s kňazmi a diakonmi, ktorí sú s nim spoluzodpovední za ministeriálnu službu v miestnej cirkvi“ (ZD 69).

Kto dostane takýto dar a vykonáva túto úlohu, môže s autoritou uznať a potvrdiť synodálnu kvalitu cesty, ktorú cirkevné spoločenstvo spoločne vykonalo, aj ovocie, ktoré priniesla, a tak podporiť jednotu Cirkvi, ktorá „neznamená jednotvárnosť, ale organickú integráciu oprávnených odlišností“ (*Novo millennio ineunte* 46, cit. v ZD 39) – ako napísal už svätý Ján Pavol II. V nej sa prejavuje pôsobenie Ducha, učiteľa harmónie. Duch Svätý pôsobí slobodne a podnecuje v Božom ľude iniciatívy všade tam, kde to považuje za najvhodnejšie. Úlohou autority je **tiež** uznať tieto dary, prijať výzvu k rozšíreniu pohľadu, ktorý je v nich vždy obsiahnutý, podporovať ich plodnosť a rozmanitosť, aby sa tak obohatili možnosti výmeny darov, ktoré posilňujú cirkevné spoločenstvo.

Biskupi ako „viditeľný princíp a základ jednoty v ich partikulárnych cirkvách“ (*Lumen gentium* 23) sú povolaní povzbudzovať a podporovať účasť všetkých členov im zverenej časti Božieho ľudu na synodálnom procese. V každej diecéze a eparchii sa totiž nájdu ľudia so živou túžbou, ktorú treba vypočuť, ktorí sú ochotní nadšene sa angažovať a môžu ponúknuť aj cenné podnety. Iným však treba pomôcť, aby sa otvorili pôsobeniu Ducha predovšetkým tým, že budú vypočuté ich námietky. Diecézni alebo eparchiálni biskupi, aby mohli túto úlohu účinne plniť, nesmú zabudnúť zapojiť okrem biskupa koadjútora a pomocných biskupov, aj ďalšie osoby v diecéze:

- a) **kňazov a diakonov**, ktorých úlohou je spolupracovať s biskupom „pri rozlišovaní chariziem, sprevádzaní a spravovaní miestnej cirkvi, pričom osobitnú pozornosť venujú službe jednoty“ (ZD 72). Ako pripomína ZD, „skúsenosť zo synody môže pomôcť biskupom, kňazom a diakonom znovu objaviť spoluzodpovednosť pri vykonávaní ich služby“ (ZD 74) a synodálny rozmer ich služby. Navyše takto bude možné podporiť aj väčšie zapojenie kňazov;
- b) **participatívne orgány na diecéznej úrovni** (kňazská rada, pastoračná rada a ekonomická rada), ktoré sa im vlastným spôsobom podieľajú na procesoch cirkevného rozlišovania a na vypracovaní rozhodnutí, ktoré nevyhnutne realizačná fáza synody prináša. Ako pripomína ZD, „je vhodné prispôbiť ich fungovanie, počnúc osvojením si synodálnej pracovnej metodiky“ (ZD 105);
- c) **diecézny/eparchiálny synodálny tím**, ktorý je zodpovedný najmä za oživovanie synodálneho procesu (porov. nasledujúci odsek).

Skúsenosti na mnohých miestach ukázali, že osvojenie si synodálnych postupov na cirkevné rozlišovanie a prijímanie rozhodnutí v synodálnom štýle na základe ZD 87 – 94 neznižuje, ale skôr upevňuje autoritu biskupa a uľahčuje prijatie rozhodnutí a ich vykonávanie.

2. 2. Úloha synodálnych tímov a participatívnych orgánov

Skúsenosti z konzultačnej fázy ukázali, aká cenná je práca synodálnych tímov: boli menované a sprevádzané biskupom a fungovali ako základné nástroje pre bežné oživovanie synodálneho života miestnych cirkví. Ich prínos bude zásadný aj v realizačnej fáze: z tohto dôvodu by sa mali posilniť a prípadne obnoviť už existujúce tímy, znovu aktivovať a vhodne doplniť dočasne nefunkčné tímy a vytvoriť nové tam, kde predtým neboli zriadené.

Kritériá pre ich zloženie zostávajú tie isté, ktoré už boli uvedené vo fáze konzultácií a načúvania: **laici a laičky, kňazi a diakoni, zasvätení muži a ženy rôzneho veku a zástupcovia rôznych kultúr a formačných modelov reprezentujúcich rôzne služby a charizmy Cirkvi**. Preto nie je možné definovať všeobecne platné pravidlá ich zloženia. Na základe doterajších skúseností však možno ponúknuť niekoľko bodov, ktorým treba venovať pozornosť:

- a) v záujme posilnenia prepojenia so životom a pastoraáciou diecézy by bolo vhodné, aby členmi boli aj **niektoré zo zodpovedných osôb v diecéze**;
- b) na zabezpečenie misijného zamerania a predídenie riziku uzavretia sa do seba je dobré zabezpečiť, rovnako ako v prípade participatívnych orgánov (porov. ZD 106), aby synodálne tímy zahŕňali aj osoby, **ktoré sa angažujú vo vydávaní svedectva a apoštolskej službe** v bežnom živote a spoločenskej dynamike;
- c) možno tiež zvážiť, či nie je vhodné pozvať niektorých **predstaviteľov iných cirkví a kresťanských spoločenstiev** alebo iných náboženstiev ako **pozorovateľov**;
- d) nič nebráni tomu, aby bol členom synodálneho tímu **biskup**; ak sa tak nestane, mal by byť pravidelne informovaný o jeho práci a podľa potreby sa s ním stretávať.

Čo sa týka požiadaviek na jednotlivých členov tímu, základnou požiadavkou je bezpochyby znalosť ZD a priama skúsenosť so synodálnou dynamikou, najmä s jej prežívaním vo fáze konzultácií a načúvania. V ostatných rokoch vznikli na národnej a medzinárodnej úrovni školy alebo iniciatívy zamerané na formáciu v oblasti synodality, ktoré možno využiť aj na posilnenie prípravy členov synodálnych tímov.

Synodálne tímy s primerane rôznorodým zložením sa môžu ľahšie stať laboratóriami synodality a zažiť v rámci svojej činnosti tú dynamiku, ktorú majú podporovať v Božom ľude.

Ich úlohou v realizačnej fáze je predovšetkým podporovať a uľahčovať rast synodálnej dynamiky v konkrétnych podmienkach, v ktorých žije každá miestna cirkev; identifikovať vhodné nástroje a metodológie, aj čo sa týka návrhov na formáciu; tiež realizovať vhodné iniciatívy, aby sa vykonali potrebné kroky. Synodálne tímy sa zvyčajne vytvárajú na diecéznej alebo eparchiálnej úrovni, ale ak je to možné, ich prítomnosť je vítaná aj na úrovni dekanátov alebo farností. V rôznych cirkevných kontextoch už rozvíjajú zaujímavé skúsenosti, ktoré ukazujú, ako môžu tieto tímy, vhodne navzájom prepojené, prispieť k širšiemu a participatívnejšiemu synodálnemu procesu. Okrem toho je súčasťou ich úloh oživovať tento proces aj podporovanie dostupnosti a formácie facilitátorov a koordinovanie ich práce.

Oblasť pôsobnosti synodálnych tímov sa neprekrýva, ale je prepojená s oblasťou kompetencií participatívnych orgánov v záujme hľadania synergie. Synodálne tímy sú zriadené, aby slúžili animácii a synodálnej formácii diecézy alebo eparchie. Participatívne orgány majú

plniť úlohu navrhovania a poradenstva, ktorú im ukladá kánonické právo. Ich úlohou je teda prispievať k vypracovaniu rozhodnutí potrebných na realizáciu synody, s rozlišovaním pastoračných priorít alebo obnovou štruktúr a rozhodovacích procesov. Pravidelná komunikácia a včasné odovzdávanie informácií uľahčí prácu všetkých.

Napokon synodálne tímy budú mať za úlohu pomáhať **zbierať plody procesu implementácie**, a to aj vzhľadom na fázu hodnotenia a konanie zhromaždení plánovaných počnúc rokom 2027. Aj v tomto prípade bude úlohou biskupa, aby uznal a potvrdil platnosť zhrnutí vzhľadom na cestu, ktorou spoločne prešlo diecézne spoločenstvo.

2. 3. Úloha zoskupení cirkví

ZD, ktorý aj v tomto bode vychádza z koncilových záverov, starostlivo zdôrazňuje, že **miestne cirkvi nie sú izolované subjekty**, ale nachádzajú sa vo vzázkoch spoločenstva, ktoré ich prepája navzájom, najmä prostredníctvom spoločenstva, ktoré tvoria biskupi medzi sebou a s rímskym veľkňazom.

V mnohých prípadoch sú tieto väzby neformálne, sú výsledkom histórie, geografickej blízkosti, partnerstiev, migrácie, možno príležitostných stretnutí medzi ľuďmi a v súčasnosti čoraz viac aj interakcií prostredníctvom digitálnych médií, atď. V našej silne prepojenej spoločnosti si žiadna diecéza či eparchia nemôže myslieť, že dokáže žiť izolovane, bez ovplyvnenia – v dobrom či zlom – tým, čo sa deje v iných diecézach. Tieto spontánne a neformálne väzby, ktoré nie sú výsledkom zámerného plánovania, sú dôsledkom doby, v ktorej žijeme, ale predovšetkým predstavujú bohatstvo a zdroj, ktorého si musíme byť vedomí, aby sme tak podporili čoraz komplexnejšiu skúsenosť cirkevného „my“.

V iných prípadoch majú tieto väzby štrukturálnu formu, upravenú cirkevným právom, na základe čoho vznikajú inštitúcie, ako sú metropolitné alebo cirkevné provincie a predovšetkým biskupské konferencie (národné a regionálne) a synody cirkví *sui iuris*, ako aj kontinentálne zoskupenia biskupských konferencií. Aj tieto štruktúry majú v realizačnej fáze svoju úlohu, ktorú ZD stručne opisuje takto: „Navrhujeme, aby biskupské konferencie a synody cirkví *sui iuris* vyčlenili ľudí a zdroje na sprevádzanie cesty rastu synodálnej Cirkvi v misii a na udržiavanie kontaktu s Generálnym sekretariátom synody“ (ZD 9).

V našej silne prepojenej spoločnosti
si žiadna diecéza alebo eparchia
nemôže myslieť,
že žije izolovane.

Ide teda o úlohu v dvoch smeroch. V prvom rade sa od nich vyžaduje, aby: **podporovali procesy** prebiehajúce na miestnej úrovni, najmä tam, kde sú ešte len v počiatočnom štádiu, a podnecovali miestne cirkvi; aby **podporovali koordináciu** a vytvárali siete diecéznych synodálnych tímov; ponúkali formáciu v synodalite, s prihliadnutím na návrhy škôl a formačné iniciatívy prítomné na rôznych územiach (najmä pre členov tímov a tých, ktorí sú bezprostrednejšie zapojení do ožiovania realizačného procesu); **podporovali teologickú a pastoračnú reflexiu**, najmä s cieľom lepšie inkulturovať v miestnom kontexte materiály pripravené generálnym sekretariátom. Plnenie týchto úloh na miestnej úrovni by bolo náročnejšie a znamenalo by zdvojenie úsilia: preto ich v duchu subsidiarity možno lepšie plniť na úrovni zoskupení cirkví, bez toho, aby sa oslabil protagonizmus miestnych cirkví.

Druhá línia činnosti sa týka **komunikačného prepojenia s Generálnym sekretariátom synody**, ktorého význam bude v určitých obdobiach narastať, napríklad keď bude potrebné zhromaždiť príspevky miestnych cirkví a usporiadať ich do národných syntéz. Keď sa vyjasnia kontúry a termíny tejto fázy, poskytneme viac praktických informácií. V každom prípade sa biskupské konferencie môžu spoľahnúť na disponibilitu generálneho sekretariátu, ktorý im bude pri riešení prípadných ťažkostí na tejto ceste nápomocný.

Na splnenie tejto dvojitej úlohy **bude dôležité nanovo aktivovať a obnoviť národné a kontinentálne synodálne tímy**, v duchu toho, čo už bolo povedané o miestnych tímoch. Ich úlohou bude pokračovať v konkrétnej práci.

K tomu sa pridáva tretia úloha: ZD uznáva v biskupských konferenciách nástroj na vyjadrenie a realizáciu biskupskej kolegiality a na podporu spoločenstva (comunio) medzi cirkvami. Synodalita je preto výzvou aj ohľadom konkrétnych spôsobov ich fungovania. V bode 125 ZD sú uvedené konkrétne pokyny, ktoré zjavne nemôžu realizovať len jednotlivé miestne cirkvi samostatne. Bude preto dôležité, aby zoskupenia cirkví začali aktívne uvažovať a na ich úrovni **skúšať synodálne postupy**, pričom výsledky tohto experimentu budú príspevkom do hodnotiacej fázy.

2. 4. Služba Generálneho sekretariátu synody

Generálnemu sekretariátu synody zveril najskôr pápež František a potom pápež Lev XIV. úlohu sprevádzať počas štvorročného obdobia 2025 – 2028 synodálnu cestu, animovať a koordinovať ju.

V rámci toho je prvou úlohou generálneho sekretariátu **posilňovať spoločenstvo** v duchu výmeny darov a v perspektíve „obrátenia vo vzájomných väzbách“ (ZD, IV. časť) medzi cirkvami. Dôležitým nástrojom vzhľadom na dosiahnutie tohto cieľa je načúvanie skúsenostiam získaných v rôznych cirkevných kontextoch a podpora spoločnej reflexie o nich, aby sme spoločne mohli rozpoznať hlas Ducha a nasmerovať naše kroky tým smerom, ktorý nám ukazuje. Generálny sekretariát má podporovať neustály dialóg medzi cirkvami, uľahčovať komunikáciu a vzájomnú výmenu, predovšetkým prostredníctvom zoskupení cirkví, najmä na kontinentálnej úrovni. Na tento účel bude načúvať miestnym cirkvám a zhromažďovať ich spätnú väzbu, na základe ktorej pripraví poznámky a pomôcky a bude šíriť informácie a návrhy.

Okrem toho bude navrhovať stretnutia, ktoré podporia vzájomné počúvanie, zdieľanie spoločnej cesty a jej plodov a spoločné d'akovanie Pánovi.

Prvým z týchto stretnutí je nadchádzajúce Jubileum synodálnych tímov a participatívnych orgánov (24. – 26. októbra 2025). Presnejšie informácie o organizovaní ďalších podujatí a spôsobe získavania spätnej väzby budú rozosielené v priebehu cesty. V záujme zabezpečenia riadneho toku informácií a umožnenia účinnejšej koordinácie je v súčasnosti nevyhnutné, aby každá diecéza alebo eparchia zaregistrovala svoj synodálny tím v databáze Generálneho sekretariátu synody.⁴ Prosíme všetkých biskupov a eparchov aby si overili, či sa tak stalo.

Druhou úlohou sekretariátu je **sprevádzať diecéznych a eparchiálnych biskupov a synodálne tímy**, najmä vedením dialógu s príslušnými štruktúrami, ktoré zriadili zoskupenia cirkví, predovšetkým na kontinentálnej úrovni. Generálny sekretariát je však v rámci svojich možností k dispozícii jednotlivým miestnym cirkvám, ako aj inštitútom zasväteného života a spoločnostiam apoštolského života, združeniam, hnutiam a novým spoločenstvám, či iným cirkevným inštitúciám, ktoré o to požiadajú, aby ich sprevádzal, pričom prioritnú pozornosť venuje cirkvám s menšími zdrojmi. **Generálny sekretariát sa zaväzuje „mať stále otvorené dvere“**⁵, načúvať potrebám, myšlienkam a návrhom prichádzajúcim od miestnych cirkví a uľahčovať im prácu tým, že sa bude snažiť reagovať na požiadavky, ktoré prídu v súvislosti s obsahom a metodológiou realizačnej fázy.

Osobitný význam má **pozvudzovanie cirkví, aby na ceste postupovali synodálnym štýlom**. Skúsenosti tých, ktorí už začali realizačnú fázu, potvrdzujú, že obsah a rozhodnutia sú dôležité, ale rovnako dôležité sú aj spôsoby, akými sa k nim dospeje. Primerané štruktúry a normy sú nevyhnutné, ale nestačia. Perspektívu a krásu synodálnej Cirkvi v jej bohatstve pochopili tie spoločenstvá, ktoré majú priamu skúsenosť s načúvaním a účasťou na procesoch rozlišovania a rozhodovania. Práve tejto konkrétnej a spoločnej skúsenosti pod vedením pastierov, vyznačujúcej sa často evanjeliovou radosťou, chce sekretariát naďalej venovať pozornosť a dôsledne ponúkať svoju službu.

Tretou úlohou je pokračovať v spolupráci s príslušnými dikastériami rímskej kúrie pri **koordinovaní študijných skupín**, na ktorých sa zúčastňujú pastieri a odborníci zo všetkých kontinentov. Pápež Lev XIV. potvrdil túto úlohu a tiež pridanie dvoch nových študijných skupín (konkrétne na témy „Liturgia v synodálnej perspektíve“ a „Status biskupských konferencií, cirkevných zhromaždení a partikulárnych koncilov“). Sekretariát je tiež zodpovedný za to, aby rozhodnutia pápeža, ktoré vyplynú aj z výsledkov práce týchto skupín, boli harmonicky začlenené do prebiehajúcej synodálnej cesty. Vždy s cieľom prehĺbiť témy, ktoré sa objavili počas synodálnej cesty, bude sekretariát podporovať aj konferencie a študijné semináre zamerané na spoločné uvažovanie o nich, na ich teologické a pastoračné rozpracovanie.

⁴ Registrácia synodálnych tímov v databáze Generálneho sekretariátu synody sa uskutočňuje prostredníctvom odkazu, o ktorý je potrebné požiadať na adrese: synodus@synod.va. Táto registrácia nie je totožná s registráciou na Jubileum synodálnych tímov a participatívnych orgánov.

⁵ Adresa, na ktorú treba písať je: synodus@synod.va.

Napokon, mimoriadne dôležitá bude úloha **sprevádzať organizovanie kontinentálnych hodnotiacich zhromaždení (v 1. štvrtroku 2028) a cirkevného zhromaždenia v októbri 2028**. Sohl'adom na tieto stretnutia je dobré zopakovať, že hodnotenie nie je formou posudzovania alebo kontroly, ale **príležitosťou hľadať odpoveď na otázku, kde sa nachádzame na ceste realizácie synody a obrátenia, cez objasnenie dosiahnutého pokroku a identifikovanie oblastí, v ktorých sa treba zlepšiť** (porov. ZD 100): cirkevné zhromaždenia plánované na rôznych úrovniach počas rokov 2027 – 2028 treba chápať v tomto duchu. Budú tiež príležitosťou ďakovať za prijaté dary a spoločne sláviť, aby sme mohli naďalej spoločne rásť ako synodálna Cirkev, ktorá sa zaviazala plniť misiu prijatú od Krista v konkrétnych podmienkach našej doby. Budú aj príležitosťou na to, aby sme uviedli do praxe konkrétne spôsoby spájania synodality, kolegiality a primátu, a to verným a tvorivým spôsobom, v perspektíve diferencovanej spoluzodpovednosti.

Presnejšie informácie o tom, ako budú tieto zhromaždenia prebiehať a aké témy budú na programe, vyplynú z dialógu, ktorý im bude predchádzať, ako aj z výsledkov novej študijnej skupiny, ktorej úlohou je o nich uvažovať. Už teraz však môžeme predpokladať, že budú príležitosťou na výmenu skúseností s obnovou postupov a štruktúr v synodálnom zmysle, ktoré jednotlivé cirkvi považujú za dostatočne overené, aby ich mohli predložiť Svätému Otcovi na definitívne potvrdenie, a ponúknu aj možnosť začať spoločne riešiť otázky, ktoré sa na tejto ceste určite vyskytnú.

Čítanie ZD musí byť podporované
a živené modlitbou, komunitnou
i osobnou, zameranou na Krista,
Učiteľa počúvania a dialógu (porov. ZD 51),
a otvorené pôsobenie Ducha.

3. Ako využívať Záverečný dokument v realizačnej fáze?

ZD je smerodajným rámcom realizačnej fázy: preto ho tu tak hojne citujeme. Z tohto dôvodu je nevyhnutné, aby sa s ním oboznámili najmä členovia synodálnych tímov a tí, ktorí majú na rôznych úrovniach oživovať proces jeho implementácie. Keďže ZD je bohatý a ucelený text, bude vhodné zabezpečiť (na miestnej, národnej alebo regionálnej úrovni) stretnutia a/alebo nástroje formácie, sprevádzania a usmerňovania pri jeho čítaní, ktoré umožnia pochopiť inšpiráciu, ktorá ho oživuje, a nielen získať prehľad o rozoberaných otázkach.

V prvom rade, musí byť **čítanie ZD podporené a živé komunitnou i osobnou modlitbou zameranou na Krista, Učiteľa počúvania a dialógu (porov. ZD 51) a otvorené pôsobeniu Ducha**: abstraktná analýza textu nestačí. ZD v skutočnosti ponúka celej Cirkvi a každému pokrstenému perspektívu cesty obrátenia: „povolanie k misii je zároveň povolaním k obráteniu každej miestnej cirkvi a celej Cirkvi“ (ZD 11). Ako každá cesta obrátenia aj táto zahŕňa cestu prehĺbenia a vnútorného očistenia, po ktorom bude na osobnej úrovni nasledovať zmena rozhodnutí, správania a životného štýlu. Na úrovni spoločenstva bude táto obnova kategórií myslenia a kultúry v synodálnom zmysle pôdou, z ktorej môžu vyklíčiť nové postupy a obnovené štruktúry.

ZD je organický text, oživovaný vlastnou vnútornou dynamikou, po dlhej ceste načúvania, konfrontácie a rozlišovania, ktorej je výsledkom. Nemožno ho preto považovať za zbierku pokynov k rôznorodým témam, o ktorých možno uvažovať tak, že ich abstrahujeme od kontextu, v ktorom boli sformulované. To by znemožnilo pochopiť ich význam, a teda správne nasmerovať ich realizáciu. Svedčí o tom už samotná jeho štruktúra.

I. časť vyjadruje spoločné chápanie synodality, ktoré je ovocím prekonanej cesty, a načrtáva jej teologické a duchovné základy, zakorenené v Druhom vatikánskom koncile. Na druhej strane *V. časť* nadväzuje na celkový pohľad a pripomína, že rast synodálnej Cirkvi ako misionárskej si vyžaduje starostlivosť o formáciu všetkých členov Božieho ľudu. Záver zasa pripomína eschatologickú perspektívu, ktorá udáva smer spoločnej misii, na ktorej majú spolupracovať všetci členovia Božieho ľudu.

V tomto významovom rámci sa *II., III. a IV. časť* zameriavajú na niektoré konkrétne aspekty života Cirkvi a formulujú návrhy na jej obnovu. Konkrétne *II. časť* „sa venuje obráteniu v oblasti vzťahov, ktoré budujú kresťanské spoločenstvo a formujú misiu v prelínaní povolaní, chariziem a služieb“ (ZD 11); *III. časť* identifikuje tri kľúčové postupy na začatie procesov „misijného obrátenia“ (cirkevné rozlišovanie, rozhodovacie procesy, kultúru transparentnosti, zodpovednosti a hodnotenia) a zdôrazňuje naliehavosť obnovy participatívnych orgánov; *IV. časť* načrtáva spôsob, „ako je možné novými formami pestovať výmenu darov a prelínanie väzieb, ktoré nás v Cirkvi spájajú, v čase, keď sa skúsenosť zakorenenia v určitom mieste hlboko mení“ (*tamže*), a zaoberá sa úlohou biskupských konferencií a cirkevných zhromaždení a službou rímskeho biskupa.

3. 1 Zachovanie celkovej vize

Namiesto toho, aby sme ponúkli súhrn podstatného obsahu ZD, čo by sa dokonca mohlo ukázať pre prístup k celku textu ako prekážka, zdá sa nám vhodnejšie objasniť na tomto mieste **určité siločiary**, ktoré ním prechádzajú, dodávajú mu organický charakter a predstavujú kritériá na usmerňovanie a hodnotenie rozhodnutí, ktoré sa majú prijať. Práve do tejto perspektívy sa majú vložiť konkrétne kroky, ktoré sa podniknú pri realizácii usmernení ZD:

- a) predovšetkým, ZD navrhuje **konkrétnu ekleziologickú perspektívu, na ktorú sa treba odvolávať a ktorá je zakorenená v Druhom vatikánskom koncile**: „Synodálna cesta vlastne uskutočňuje to, čo koncil učil o Cirkvi ako tajomstve a Božom ľude, povolanom k svätosti prostredníctvom neustáleho obrátenia, ktoré vychádza z počúvania evanjelia“ (ZD 5), vo vedomí, že každý člen Cirkvi, muž alebo žena, dostal dar Ducha Svätého;
- b) **misia ohlasovať Božie kráľovstvo**, ktorú začal Ježiš a ku ktorej sú povolaní všetci pokrstení, každý so svojimi špecifickými charizmami, povolaním a službou, predstavuje hlavnú os textu a jeho konečný cieľ. Úvahy o nástrojoch, ktoré treba prijať, alebo o reformách, ktoré treba uskutočniť, sa musia vždy vnímať v horizonte misie, ktorá je základným kritériom každého rozlišovania v tejto oblasti. ZD rozhodne pobáda Cirkev, aby bola čoraz odvážnejšia vo vychádzaní navonok, a to až do takej miery, že vyzýva komunity, aby sa chápali „predovšetkým v službe misii, ktorú veriaci vykonávajú v spoločnosti, v rodinnom a pracovnom živote, a nezameriavali sa výlučne na aktivity, ktoré sa odohrávajú v ich vnútri, a na ich organizačné potreby“ (ZD 59);
- c) **vzťahová perspektíva a logika výmeny darov** ako výraz katolíckosti, to sú dve ďalšie siločiary, ktoré sa tiahnu celým ZD, a tak usmerňujú jeho pochopenie a realizáciu. Jasne to vidieť v predstavení postáv vysvätených služobníkov, v organickom vzťahu medzi nimi navzájom i s celým Božím ľudom (porov. ZD 69 – 74), alebo v opise väzieb medzi miestnymi cirkvami sprostredkovaných spoločenstvom medzi biskupmi;
- d) **ekumenický rozmach** predstavuje rozšírenie perspektívy vzťahov a logiky výmeny darov. Nie je teda len voliteľným doplnkom, ale požiadavkou, na základe ktorej sa overuje dynamika spoločného putovania;
- e) napokon ZD prijíma koncilovú víziu Cirkvi vo svete, Cirkvi, ktorá je v **dialógu so všetkými, aj s inými náboženskými tradíciami** (porov. ZD 41), a s celou spoločnosťou (porov. ZD 42). Rásť ako synodálna Cirkev schopná dialógu má tiež význam sociálneho proroctva, ktoré zahŕňa záväzok voči sociálnej spravodlivosti a integrálnej ekológii. Tieto rozmery nemožno v realizačnej fáze zanedbávať a vedie to k nadviazaniu dialógu vychádzajúceho z konkrétnych potrieb územia a spoločnosti, v rámci ktorých žijeme.

Dynamika, ktorá oživuje ZD a ktorú má prevziať aj realizačná fáza, vyplýva nielen z uvedených siločiari, ale aj z **neustáleho vynárania sa určitých polarít a napätí**, ktoré štrukturujú život Cirkvi a spôsob, akým ich vyjadrujú ekleziologické kategórie. Uvádžame tu niektoré z týchto polarít: celá Cirkev a miestna cirkev; Cirkev ako Boží ľud, ako Kristovo telo a ako chrám Ducha; účasť všetkých a autorita niektorých; synodalita, kolegialita a primát;

spoločné kňazstvo a služobné kňazstvo; služobná forma/ministerialita (spojená s vysviackou alebo s ustanovením do služby) a účasť na misii na základe krstného povolania bez služobnej formy. Realizácia ZD si vyžaduje rozlišovanie a riešenie týchto napätí, tak ako vznikajú v podmienkach života každej miestnej cirkvi. Nedá sa ísť cestou hľadania nejakej novej konfigurácie, ktorá by odstránila napätie v prospech jedného z pólov. Skôr je potrebné v konkrétnej situácii každej miestnej cirkvi rozlišovať, ktorá z možných rovnováh umožňuje dynamickejšiu službu misie. S veľkou pravdepodobnosťou sa na rôznych miestach dospeje k rôznym rozhodnutiam. Z tohto dôvodu **ZD v mnohých oblastiach otvára určitý priestor pre miestne experimentovanie**, napríklad v oblasti cirkevných služieb (porov. ZD 66, 76 a 78), rozhodovacích procesov (porov. ZD 94), zodpovednosti a hodnotenia (porov. ZD 101) či orgánov participácie (porov. ZD 104). Jednotlivé cirkvi sú vyzvané, aby tento priestor využívali.

Zdá sa, že v súčasných sociálno-kultúrnych podmienkach sa jedno z týchto napätí prejavuje v zvlášť nových podobách, čo si vyžaduje snahu si to uvedomiť. Preto mu ZD venuje celý odsek s výstižným názvom „**Zakorenení a pútnici**“ (porov. ZD 110 – 119). Tradične je zakorenenie spojené s miestom, chápaným v priestorovom a geografickom zmysle, ktoré definuje miestne cirkvi ako časti Božieho ľudu a tvorí základ pocitu príslušnosti niekam. Javy ako urbanizácia, rastúca mobilita, migrácia a šírenie digitálnej kultúry hlboko menia spôsob, akým ľudia prežívajú pocit príslušnosti: tá sa vzťahuje skôr na sieť vzťahov než na priestor, aj keď ľudská potreba väzieb na spoločenstvo zostáva pevná. Naopak, oslabenie väzieb spôsobuje, že je ešte potrebné **úsilie o misionársku tvorivosť**, ktorá umožní Cirkvi osloviť ľudí a vytvoriť s nimi väzby tam, kde sa nachádzajú (porov. *tamže*).

V hodnotiacej fáze bude dôležité zhromaždiť plody skúseností miestnych cirkví s prežívaním polarít a napätí a výsledky misijnej tvorivosti s cieľom vzájomne sa podeliť o osvedčené postupy.

3. 2. Investovanie do konkrétnych postupov

V načúvaní Duchu Svätému a zotrvaní v rámci ekleziologickej vízie, ktorú ZD prevzal od Druhého vatikánskeho koncilu, je vlastným cieľom realizačnej fázy rozpoznať kroky obrátenia kultúry, vzťahov a cirkevných postupov, a následne reformy štruktúr a inštitúcií. To je kľúčovým bodom celého procesu: „Bez konkrétnych zmien v krátkom čase nebude vízia synodálnej Cirkvi dôveryhodná, čo odradí tých členov Božieho ľudu, ktorí čerpali silu a nádej zo synodálnej cesty“ (ZD 94).

ZD opakovane zdôrazňuje, že „**je úlohou miestnych cirkví, aby našli vhodné spôsoby na realizáciu týchto zmien**“ (*tamže*), a to je úloha, ktorá sa má riešiť v realizačnej fáze. Preto nie je možné medzi mnohými oblasťami, ktorým ZD venuje pozornosť, uviesť tie, ktoré by sa mali považovať za všeobecné priority. Miestne okolnosti môžu totiž oprávnené spôsobiť, že bude nesporné dôležité a naliehavé zaoberať sa určitým bodom, ktorý inde nemá rovnakú prioritu: v niektorých oblastiach to môžu byť vzťahy medzi latinskou cirkvou a východnými katolíckymi cirkvami alebo v iných ekumenické vzťahy či medzináboženský dialóg, ktoré si budú vyžadovať, aby sa záväzku k spoločnému kráčeniu dala osobitná, dokonca aj štrukturálna a inštitucionalizovaná forma.

Zároveň – a tu narážame na spomínané napätie medzi celou Cirkvou a miestnou cirkvou – **je tiež živá aj potreba postupovať spoločne ako celá Cirkev**. To je vlastne hlavný dôvod na začatie procesu sprevádzania a hodnotenia.

V tomto smere – bez toho, aby bola dotknutá zodpovednosť každej miestnej cirkvi za implementáciu pokynov ZD v jej vlastnom kontexte – je možné už teraz na základe synodálneho procesu 2021 – 2024 predpokladať, že miestne cirkvi budú vyzvané, aby sa podieľali na krokoch podniknutých v niektorých konkrétnych oblastiach, a to spôsobmi a formami, ktoré sa budú zdať najvhodnejšie. Tieto oblasti zahŕňajú:

- a) podporu **synodálnej spirituality** (porov. ZD 43-46);
- b) skutočný **prístup** nevysvätených žien a mužov, laikov i laičiek, zasvätených žien i mužov **k zodpovedným funkciám** a vedúcim úlohám, ktoré si nevyžadujú sviatosť vysviacky (porov. ZD 60);
- c) vyskúšanie takých **foriem služieb a ministrov**, ktoré zodpovedajú pastoračným potrebám v rôznych kontextoch (porov. ZD 75 – 77);
- d) prax **cirkevného rozlišovania** (porov. ZD 81 – 86);
- e) zavedenie **rozhodovacích procesov v synodálnom štýle** (porov. ZD 93 – 94);
- f) skúšanie vhodných **foriem transparentnosti, zodpovedania sa a hodnotenia** (porov. ZD 95 – 102);
- g) záväzné vytvorenie **participatívnych orgánov** v diecézach a vo farnostiach, ktoré stanovuje právo, a obnovenie spôsobov ich fungovania v synodálnom duchu (porov. ZD 103 – 106);
- h) pravidelné konanie **miestnych a regionálnych cirkevných zhromaždení** (porov. ZD 107);
- i) docenenie **diecéznej synody a eparchiálneho zhromaždenia** (porov. ZD 108);
- j) obnovu **farností** v misijnom synodálnom duchu (porov. ZD 117);
- k) preskúmanie synodálneho charakteru **ciest kresťanskej iniciácie** (porov. ZD 142) a vo všeobecnosti **formačných programov** a nimi poverených inštitúcií (porov. ZD 143 – 151).

Tento zoznam zaiste nie je vyčerpávajúci a bude ďalej spresňovaný v priebehu cesty, na základe spätnej väzby od miestnych cirkví.

4. Akou metódou a s akými nástrojmi postupovať v realizačnej fáze?

Skúsenosti z celého synodálneho procesu ukázali, aké dôležité je mať k dispozícii metódu adekvátnu témam, ktoré sa majú riešiť. Pri budovaní synodálnej Cirkvi sa totiž obsah a metóda veľmi často zhodujú: keď sa stretávame ako bratia a sestry v Kristovi a vedíme dialóg o tom, ako lepšie prežívať synodálny rozmer Cirkvi, znamená to, že zažívame synodálnu Cirkev, čo nás zasa otvára hlbšiemu pochopeniu tejto témy. Preto sa **synodálna metóda nedá redukovať len na sériu techník vedenia stretnutí, ale ide o duchovnú a cirkevnú skúsenosť, ktorá predpokladá rásť v novom spôsobe ako byť Cirkvou**, zakorenenou vo viere, že Duch Svätý rozlieva svoje dary, počnúc *sensus fidei* (porov. ZD 81), na všetkých pokrstených. Nakoľko nejde o techniku, táto metodika nezaručuje dosiahnutie želaného výsledku, pretože ten závisí od účastníkov tejto cesty, od ich otvorenosti pre počúvanie a ochoty nechať sa v spoločenstve s bratmi a sestrami premieňať Kristovým Duchom. To je ďalší rozmer synodálneho obrátenia, ku ktorému ZD pozerá celú Cirkev.

4. 1. Cirkevné rozlišovanie

Body 81 – 86 ZD stručne, ale výstižne načrtávajú profil cirkevného rozlišovania, t.j. metódu vlastnú synodálnej Cirkvi. Bude potrebné sa o ňu opierať s vedomím, že „v Cirkvi existuje veľká rozmanitosť prístupov k rozlišovaniu a zavedených metodík“ (ZD 86). V tejto súvislosti treba pripomenúť, že rozhovor v Duchu – nepochybne jeden z charakteristických znakov a úspešných prvkov synodálneho procesu – si zaslúži, aby bol docenený. Nie je však jedinou synodálnou metódou, ani by sa nesmie stotožňovať s cirkevným rozlišovaním, ktorému slúži ako nástroj a príprava.

Ako pripomína ZD v bode 85, **cirkevné rozlišovanie si vyžaduje príspevky rôznych druhov kompetencií** pre hlbšie pochopenie kontextu a lepšiu identifikáciu toho, o čo ide. Pre takéto príspevky nie je ľahké nájsť adekvátne miesto v dynamike rozhovoru v Duchu, ktorý je predovšetkým nástrojom stretnutia, rastu vo vzťahoch a prechodu od „ja“ k „my“. Napokon, keďže v realizačnej fáze bude potrebné dospieť ku konkrétnym rozhodnutiam ohľadom obnovenia postupov a štruktúr, **rozhodovacie procesy v tomto smere budú musieť byť v plnom zmysle cirkevné, uznávajúc osobitnú funkciu authority**, najmä diecéznych alebo eparchiálnych biskupov, ktorí sú v prvom rade zodpovední za spoločenstvo v im zverených cirkvách, a aj medzi cirkvami.

Medzi predpoklady pre realizáciu kvalitného postupu rozlišovania konkrétne patrí jasné definovanie cieľov, ktoré musia byť realistické a primerané s ohľadom na čas a priestor, ktorý je k dispozícii, ako aj na počet zapojených účastníkov. Okrem toho nemožno zabúdať na východiskové podmienky: je veľmi dôležité, aby každý účastník prišiel dostatočne pripravený a aby podmienky podporovali atmosféru modlitby a vnútornú pripravenosť počúvať a diskutovať.

V tejto perspektíve stojí za to pripomenúť, že skúsenosť potvrdzuje význam a plodnosť **vhodných foriem facilitácie**, na ktorú sa synodálne procesy môžu spoľahnúť a do ktorej sú zapojené pripravené osoby, dohliadajúce na metódu a jej vhodné prispôsobenie, zaisťujúce vyhnutie sa myšlienkovým skratom a umožňujúce účastníkom sústrediť sa dôslednejšie na otázky, ktoré sú predmetom rozlišovania.

4. 2. Rozlišovanie a sprevádzanie procesov v synodálnom štýle

Tieto metodické pokyny možno aplikovať pri rôznych príležitostiach a v rôznych procesoch, charakterizovaných rozličnými cieľmi, ktoré však spája skutočnosť, že prebiehajú v synodálnom štýle. Aby sme ich mohli realizovať a zároveň sa vyhli riziku improvizácie a rozptyľovania, je vhodné investovať do ich navrhnutia a sprevádzania. Tu uvádzame niektoré z nich, bez nároku na úplnosť:

- a) **procesy cirkevného rozlišovania** na určenie misijných priorít, ako aj na určenie foriem a postupov *riadenia* vhodných pre synodálnu Cirkev. Každá z týchto dvoch línií má špecifické potreby, ktoré bude potrebné zohľadniť pri navrhovaní cesty ako postupovať. Navrhnutie a sprevádzanie týchto procesov si bude vyžadovať skúsených ľudí, ktorí budú schopní realizovať vyššie sformulované usmernenia;
- b) **procesy formácie k synodalite** podľa podnetov *V. časti* ZD, aj s ohľadom na rozmanitosť formačných požiadaviek, na ktoré treba reagovať, pričom následne treba objasniť špecifické ciele každej cesty. Často najúčinnnejšou formačnou metódou je zdieľanie a reflexia v atmosfére modlitby ohľadom prežitej skúsenosti synodálnej Cirkvi, čo umožňuje odhaliť jej silné a slabé stránky. Z tohto dôvodu môže mať uvažovanie o procesoch cirkevného rozlišovania, o rozhodovacích procesoch v synodálnom štýle alebo fungovaní participatívnych orgánov silnejšiu formačnú hodnotu ako kurz organizovaný podľa tradičných modelov. Aj v tomto prípade bude kľúčové mať k dispozícii skúsených sprievodcov a facilitátorov. Preto bude potrebné postarať sa aj o odbornú prípravu týchto osôb;
- c) **procesy a skúsenosti s načúvaním a dialógom v komunitách**, na danom území a na regionálnej úrovni. Skúsenosti ukázali, že na tento účel môžu byť dôležitým zdrojom tiež digitálne nástroje. V už spomínanej logike je dôležité uskutočňovať tieto skúsenosti v atmosfére modlitby a zaistiť čas na spoločnú reflexiu, ktorá umožní zbierať ich plody;
- d) **chvíle slávenia, stretnutí a výmeny skúseností** medzi spoločenstvami v rámci jednej diecézy alebo medzi diecézami v tom istom regióne. Aj tu môžu pomôcť digitálne nástroje, ale nesmieme podceňovať ani potenciál podujatí spojených s ľudovou zbožnosťou, ako sú púte do svätýň, na ktorých sa často zhromažďí veľké množstvo ľudí. Ako ich možno oživiť tak, aby získali jasnejší synodálny charakter a podporili stretnutie a dialóg medzi ľuďmi?
- e) **komunikačné procesy a aktivity** zamerané na kresťanské komunity, ako aj spoločnosti, v ktorých žijú, s použitím najvhodnejších nástrojov pre každé prostredie.

Bude tiež vhodné prehľbiť potenciál nových digitálnych komunikačných kanálov, ktoré dnes pre niektorých, najmä mladých ľudí, predstavujú skutočné prostredie pre život a budovanie väzieb, v ktorom môže ohlasovanie evanjelia primerane zarezonovať. V tomto smere možno čerpať zo skúsenosti digitálnej synody;

- f) **cesty obnovy pastoračnej činnosti** v konkrétnej oblasti, alebo v otázkach, ktoré sú dôležité pre každú miestnu cirkev (napr. podpora živšej účasti na nedeľných sláveniach, katechetické programy, ekumenický dialóg, integrácia migrantov, angažovanosť v starostlivosti o spoločný domov, atď.) realizáciou iniciatív, ktoré zviditeľnia vplyv synodálneho prístupu, a overovaním ich výsledkov. To môže pomôcť zaviesť konkrétnu perspektívu synodality do života spoločenstiev;
- g) **cesty teologického, pastoračného a kánonického skúmania** v službe realizácie synody v špecifikách miestneho kontextu a v dialógu medzi cirkvami. Touto relevantnou službou teológovia a teologičky „pomáhajú Božiemu ľudu rozvíjať chápanie skutočnosti vo svetle Zjavenia a vypracovať vhodné odpovede a vhodné jazyky pre misiu“ (ZD 67). Z toho vyplýva aj osobitná zodpovednosť teologických inštitúcií za sprevádzanie Cirkvi na ceste k čoraz plnšiemu prežívaniu synodálneho rozmeru.

Synodálna metóda nám umožnila nechať sa prekvapiť Duchom Svätým a zbierať neočakávané ovocie tak vo fáze konzultácií a načúvania, ako aj v priebehu zasadaní synodálneho zhromaždenia, čo vyvolalo údiv a nadšenie množstva účastníkov, ako o tom svedčia mnohé prijaté syntézy a dokumenty: **spoločenstvo** medzi veriacimi, pastiermi i medzi cirkvami bolo **spoluúčasťou** na synodálnych procesoch a podujatiach posilnené, obnovilo si svoj zápal aj zmysel pre spoluzodpovednosť za spoločnú **misiiu**.

To nás **oprávňuje hľadiť s dôverou na cestu, ktorá nás čaká** v nasledujúcich rokoch, počnúc Jubileom synodálnych tímov a participatívnych orgánov. Už teraz pracujeme na jeho čo najlepšej organizácii, aby sa príležitosť fyzicky spoločne kráčať k svätej bráne stala príležitosťou na výmenu darov a oslavu tej nádeje, ktorá nezahanbuje a ktorá jediná je schopná posilniť záväzok napredovať ako synodálna Cirkev v misii, ktorú Pán Ježiš zveril svojim učeníkom.